

IN DIT NUMMER

PROJECT HERSTEL NATUUR WESTERSCHDELDE

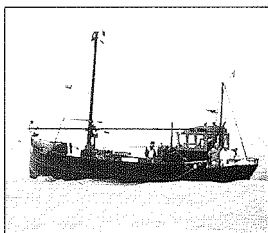
Vanaf mei dit jaar is een breed samengestelde ambtelijke projectgroep bezig met het ontwikkelen en inventariseren van maatregelen die natuurverlies in de Westerschelde kunnen voorkomen of herstellen.

pag 3

HET SCHELDE-ESTUARIUM HEEFT RECHT OP ZOETWATER

Het Schelde-estuarium. Het is niet altijd duidelijk over welk deel van de rivier het dan gaat. Wat is een estuarium en wat betekent de overgang van zout naar zoet voor de natuurwaarde?

pag 4/5

DE WESTERSCHDELDE IS OOK KINDER- CRECHE VOOR TONG EN GARNAAL

Voor de garnaal is de Westerschelde belangrijker dan de Oosterschelde. De jonge vis heeft kennelijk weinig last van de mindere waterkwaliteit. De afname van het ondiepe waterareaal is mogelijk wel een beperkende factor.

pag 6

OPINIE

Grenzeloze Schelde: Europese samenwerking voor een schone Schelde

pag 7

Nader onderzoek naar vermindering risico's vervoer gevaarlijke stoffen over de Westerschelde

In september dit jaar verschijnt de tweede Voortgangsen Evaluatierapportage van het Beleidsplan Westerschelde 1993-1994. Aan de hand van het actieplan zijn de ontwikkelingen in alle beleidssectoren nagegaan en getoetst aan het beleidsplan. Van kokkelvisserij tot windenergie en van diffuse lozingen tot het verplicht stellen van kompas en marifoon. Er wordt ook aandacht besteed aan de evaluatie van de overlegstructuren rond de Westerschelde, de aanpassingen van het beleidsplan aan landelijk en provinciaal beleid en de stand van zaken van beleidsondersteunende onderzoeken. Tenslotte wordt de internationale samenwerking besproken. Getuige de vele gezamenlijke projecten en overlegkaders kan geconcludeerd worden dat de samenwerking met

Vlaanderen steeds intensiever is geworden. Het Schelde InformatieCentrum heeft de coördinatie van de rapportage op zich genomen. Hieronder een beknopte weergave van enkele ontwikkelingen die zijn opgevallen.

SCHEEPVAART, OEVERS, CALAMITEITEN

De aandacht voor het milieu is verder toegenomen, wat voor de scheepvaart heeft geresulteerd in een aantal concrete maatregelen. Er is een netwerk van havenontvangstinstallaties voor de afgifte van afvalstoffen van schepen. Bovendien kunnen schepen hun afvalstoffen nu ook op afroep laten ophalen. Bij de berging van wraken wordt onderzoek gedaan, waarbij de milieuaspecten een belangrijke rol spelen.

Het beleid ten aanzien van de scheepvaart richt zich op vlote en vooral veilige vaart.

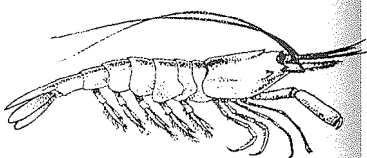
Uit berekeningen gebaseerd op het vervoer van gevaarlijke stoffen in de periode medio 1992 tot medio 1993, is gebleken dat volgens de huidige normen voor het individueel risico (een overlijdenskans van één op één miljoen mensen per jaar) enkele delen van de oevers langs de Westerschelde in de gevarenzone liggen. In deze berekeningen konden echter al genomen bronmaatregelen, zoals de ingebruikname van de Schelde-radarketen, nog niet worden meegenomen. Er is een vervolgstudie gestart om te nagaan of de genomen maatregelen verbetering in de situatie hebben gebracht en welke andere effectieve bronmaatregelen, zoals beter beveiligde schepen en verkeersbegeleidende maatregelen, kunnen worden genomen om de risico's terug te dringen. Eind 1995 worden de resultaten verwacht.

Om bij ongevallen waarbij de oevers gevaar lopen goed te kunnen ingrijpen, worden de gemeentelijke rampenplannen op elkaar afgestemd. Bij calamiteiten treedt de in 1994 gesloten samenwerkingsovereenkomst 'Openbare Veiligheid Zeeland' in werking. Er wordt bovendien gewerkt aan een rampenbestrijdingsplan voor de Westerschelde. Na een ongeval vindt een evaluatie plaats, waarna eventueel procedures kunnen worden aangepast.

WATERKwalITEIT WESTERSCHDELDE VERBETERD

Bij de derde Noordzeeconferentie is gesproken over de kwaliteit van het water dat vanuit estuaria en rivieren in de Noordzee stroomt.

Lees verder pagina 2

Nader onderzoek naar vermindering risico's vervoer gevaarlijke stoffen over de Westerschelde

Het 'Sieperdaschor' in de voormalige
Selenapolder.

Er zijn daarbij afspraken gemaakt over het aantal procenten waarmee de toevoer van gevaarlijke stoffen in 1995 verminderd zou moeten worden. Deze streefwaarden zijn al grotendeels bereikt. Opvallend is dat ook de afgesproken stikstofvermindering inmiddels is gehaald. De waterschappen hebben bij Algemene Maatregel van Bestuur uitstel gekregen voor het bouwen van zuiveringsinstallaties tot 1998. De reductie in stikstoflozing is door middel van andere technieken (onder andere sanering bij de bron) tot stand gekomen.

TERUGDRINGEN VERVUILING DOOR VERMINDERING TERUGSTORTEN VERVUILDE SPECIE
Het totaal aan teruggestorte vervuilde specie is afgenomen, omdat ook klasse drie specie niet meer wordt gestort. Een snelle realisatie van een bergingsdepôt voor vervuilde specie is van belang. Uit de Milieu-Effect Rapportage (MER) over de locatiekeuze kwamen de Koegorspolder en Sloehaven-west als de meest geschikte locaties naar voren. Er moet nu nog een zogenaamde inrichtings-MER worden gemaakt voor men met de bouw van het depôt kan beginnen. Daarnaast lopen er verschillende onderzoeken naar technieken om het vervuilde slib te reinigen, zodat het bijvoorbeeld als bouw materiaal kan worden gebruikt.

GEWIJZIGD BAGGER- EN STORTBELEID IN SAMENHANG MET ZANDWINBELEID
De inzichten die zijn verkregen in het project 'Oostwest', hebben

geleid tot een aanpassing van het zandwinbeleid voor de Westerschelde (zie ook Schelde Nieuwsbrief, nummer 2). Bovendien wordt bij aanvang van de verdieping 48/43/38-voet het baggeren stortbeleid aangepast:

1. de zandwinning wordt nu al in het oostelijk deel geconcentreerd, waardoor minder zand op de drempels kan komen;
2. de baggerspecie uit het oostelijk deel zal in het westen worden gestort; hierdoor komt het zand minder snel terug op de drempels. Een bijkomend voordeel is dat in het oosten rustige slibrijke plaatgebieden met een rijk bodemleven zullen ontstaan.

AANVULLEND BELEID VOOR BOUW WATERKERINGEN EN INGRIJPEN NATUURLIJKE PROCESSEN

Vanaf 1994 wordt de mogelijkheid geboden om op en rond de wateroevers te bouwen. Het beleidsplan doet hierover geen uitspraak. De provincie zal daarvoor aanvullend beleid ontwikkelen.

Uit onderzoek is gebleken dat het verhandingsproces van het Verdrongen land van Saeftinge karakteristiek is voor schorren. Er is geen gebied in de Westerschelde van die omvang waar de natuurlijke processen nog zo ongestoord plaatsvinden. Een noodzaak tot ingrijpen is er niet direct.

In 1990 is door een natuurlijke dijkdoorbraak de Selenapolder onder water gelopen. Sindsdien worden de ontwikkelingen van het ontstane 'Sieperdaschor' gevolgd. De mogelijkheden om het aantal natuurlijke overstromingsgebieden op experimentele basis te vergroten, worden nagegaan.

Er zijn proeven gedaan met het aanleggen van schorrandverdedigingen bij de Zuidgors. Dit jaar wordt een evaluatie verwacht waarin centraal zal staan of de schorren verdedigd moeten worden en zo ja, hoe. De vraag 'of' en 'hoe' er in natuurlijke processen

moet worden ingegrepen, wordt de laatste jaren steeds vaker gesteld. Gezien de aandacht voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van natuurwaarden in het beleidsplan, zal hiervoor aanvullend beleid ontwikkeld worden.

HET SCHELDE INFORMATIECENTRUM

Bij het tot stand komen van deze rapportage bleek nogmaals dat een centraal informatiepunt, dat op de hoogte is van de ontwikkelingen rond de Westerschelde van belang is. De rapportage belicht de periode vóór de oprichting van het Schelde InformatieCentrum, daarom was het toch niet eenvoudig de stand van zaken rond de ontwikkelingen bij alle betrokkenen boven tafel te krijgen. Wel was het nu mogelijk met behulp van de aanwezige stukken een completer beeld te krijgen en de actiepuntenlijst te schonen. In de toekomst zal het hele proces zeker soepeler verlopen.

Tijdens het maken van de rapportage viel vooral op dat voor vele aspecten nog geen duidelijk meetbare criteria zijn ontwikkeld waaraan het beleid getoetst kan worden. Het Schelde InformatieCentrum ziet in het (doen) ontwikkelen van deze criteria een nieuwe taak.

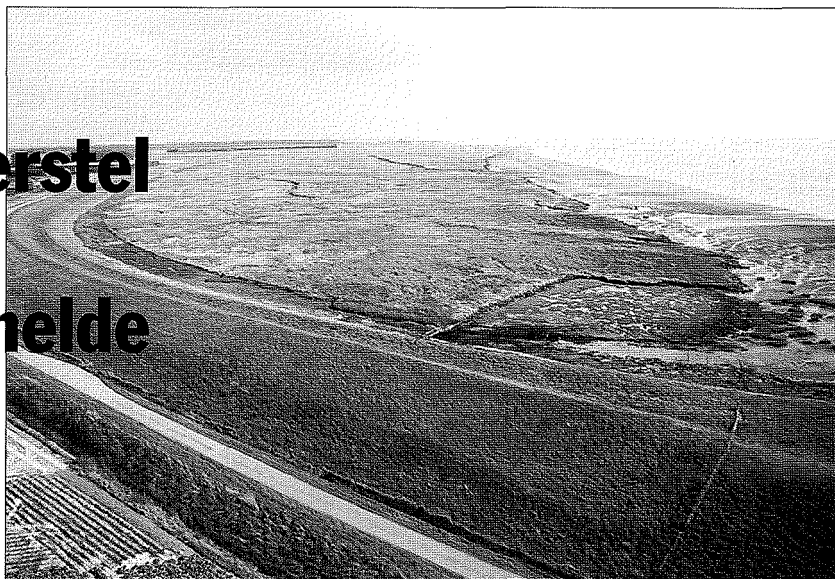
Daarnaast kwam naar voren dat er diverse andere nota's met bijbehorende actieplannen zijn, die direct verband houden met de ontwikkelingen rond de Westerschelde. Het Schelde InformatieCentrum zal deze plannen en activiteiten zoveel mogelijk integreren in het actieplan van het Beleidsplan Westerschelde.

De Voortgangs- en Evaluatierapportage is (gratis) verkrijgbaar bij het Schelde InformatieCentrum, telefoon 01180 72238 (na 10 oktober is het telefoonnummer 01186 72238). Lilian Withagen, coördinator Schelde InformatieCentrum.

Project Herstel

Natuur Westerschelde

*Het Schor van Waarde: natuurverlies
dient voorkomen te worden*

Vanaf mei dit jaar is een breed samengestelde ambtelijke projectgroep bezig met het ontwikkelen en inventariseren van maatregelen die natuurverlies in de Westerschelde, mede ten gevolge van de verdieping 48'/43', kunnen voorkomen of herstellen. De Projectgroep Herstel Natuur Westerschelde doet dat in nauw overleg met belanghebbende organisaties in de regio, om kennis en ervaring te bundelen en een evenwichtige inbreng van alle maatschappelijke belangen te waarborgen. Het project zal uiteindelijk resulteren in een zogenaamde 'Alternatievennota', op basis waarvan het Bestuurlijk Overleg Westerschelde nog dit jaar de Minister van Verkeer en Waterstaat zal adviseren over de te nemen herstelmaatregelen.

REGIO KOMT MET VEEL IDEEËN

Van tal van kanten, van zowel particuliere organisaties als lokale overheden, zijn de afgelopen maanden voorstellen gedaan voor concrete herstelmaatregelen. Begin juli waren er bij de projectgroep al meer dan dertig ideeën binnengekomen, rijp en groen en zowel voor binnendijks als buitendijks. Enkele voorstellen bleken bij nader inzien geen duidelijke relatie te hebben met de in de Westerschelde aanwezige natuurwaarden en zullen in het project niet verder worden meegenomen. De overige voorstellen worden op dit moment samen met de initiatiefnemers verder uitgewerkt en worden opgenomen in de Alternatievennota.

EIND SEPTEMBER GEREED

In de Alternatievennota zullen alle mogelijke herstelmaatregelen en bijbehorende locaties op een rij worden gezet en zullen de maatregelen beoordeeld worden op uiteenlopende aspecten. Aspecten als natuurrendement, kosten en haalbaarheid. Ook de eventuele gevolgen of potenties voor andere maatschappelijke belangen zullen daarin uitgebreid worden aangegeven. De nota zal eind september gereed zijn. Begin oktober zal het Bestuurlijk Overleg Westerschelde (BOWS), op basis van de Alternatievennota, aangeven welke herstelmaatregelen het BOWS voor uitvoering wenselijk acht.

BESTUURLIJK OVERLEG

WESTERSCHDELDE HOUDT INSPRAAK- AVONDEN

Voordat de keuze van het BOWS als formeel advies aan de Minister van Verkeer en Waterstaat wordt aangeboden, wil het BOWS op een tweetal inspraakavonden een ieder de mogelijkheid bieden zijn of haar reactie te geven op de voorgenomen adviezen. De inspraakavonden zullen begin november worden gehouden. Uiterlijk in december zal het BOWS vervolgens het definitieve advies aan de Minister formuleren. Overigens is het denkbaar dat, afhankelijk van de gekozen herstelmaatregelen, in een later stadium nog eens een inspraakprocedure moet worden doorlopen. Dit is bijvoorbeeld het geval als voor de herstelmaatregel een Milieu-Effectrapport (MER) dient te worden opgesteld of bestemmingsplannen moeten worden gewijzigd. De inspraakmogelijkheid begin november is niet wettelijk verplicht.

CONTACTPERSOON

Voor eventuele vragen of opmerkingen kan contact worden opgenomen met de projectcoördinator, Ir. Leo Santbergen. Telefoon: 01180 - 86402. (Ir. Mark van Berkel, Secretaris Projectgroep Herstel Natuur Westerschelde, Rijkswaterstaat Directie Zeeland).

Het Schelde- estuarium heeft recht op zoet water

*Het estuarium van de
Schelde.*

*Het is niet altijd duidelijk
over welk deel van de rivier
het dan eigenlijk gaat.*

*Wat is nu een estuarium en
wat betekent de overgang
van zout naar zoet (zoutgra-
diënt) voor de natuurwaarde?*

*Wat zijn de gevolgen van
een afnemende zoet water
aanvoer?*

*Dit zijn belangrijke vragen
waarop wordt ingegaan.*

Bij de monding van de Westerschelde is het water volledig zout

HET LANGSTE ESTUARIUM VAN WEST-EUROPA

Een estuarium is een, min of meer trechtervormige, overgang van een rivier naar zee. Het naar zee stromende zoete water mengt zich in het estuarium met het zoute zeewater, waardoor er een zoutgradiënt in de lengterichting ontstaat. Rivieropwaarts wordt een estuarium begrensd door de plaats waar de getij-invloed afwezig is. De invloed van dit getij op de waterstanden is in het Schelde-estuarium merkbaar tot bij Gent (160 kilometer stroomopwaarts vanaf Vlissingen). Daar eindigt het Schelde-estuarium abrupt, omdat al in de twaalfde eeuw bij Gent een dam met sluizen in de rivier is aangelegd, als onderdeel van de kanalisering van de Schelde. Desondanks heeft de Schelde het langste estuarium van West-Europa. Het deel van het Schelde-estuarium tussen Gent en de Belgische grens heet de 'Zeeschelde', het gedeelte tussen de grens en Vlissingen wordt de 'Westerschelde' genoemd. De 'Bovenschelde' is het deel van de rivier vanaf de bron tot aan Gent.

SCHELDE-STROOMGEBIED

De bron van de rivier de Schelde ligt echter nog 190 km bovenstrooms van Gent in Frankrijk bij Saint-Quentin. In dit Franse deel heet de Schelde Escaut. De vele kleine beekjes en een aantal grotere zijrivieren, zoals de Leie, de Dender, de Rupel, vormen tezamen met de Schelde het Schelde-stroomgebied. Het totale oppervlakte van dit stroomgebied is circa 21.000 km². Hiervan ligt circa 1.000 km² in Nederland, 13.000 km² in België en 7.000 km² in Frankrijk. De jaargemiddelde rivierafvoer (zoetwater) is circa 140 m³/s. Hiervan levert de Bovenschelde circa 30 m³/s en de zijrivieren van de Zeeschelde circa 70 m³/s. Het restant is afkomstig van riool- en polderlozingen in België en Nederland, de zoetwaterbelasting uit de Antwerpse havens en het Spuikanaal van Bath in Nederland.

In vergelijking met andere Europese estuaria zoals de Elbe (720 m³/s) en de Loire (825 m³/s) is de rivierafvoer van de Schelde niet hoog.

RELATIEF GROTE INVLOED VAN HET GETIJ

Het Schelde-estuarium onderscheidt zich van andere estuaria door een relatief grote invloed van het getij. Ieder getij - tweemaal per dag - stroomt er ter hoogte van Vlissingen maar liefst 1 miljard m³ (zee)water het estuarium in en uit. Het getij domineert dus sterk over de rivierafvoer. Bij het estuarium van de Loire ligt dit net andersom, daar heerst een gemiddelde rivierafvoer van 825 m³/s bij een getijdebiet van 0.2 miljard m³. Deze sterke getij-invloed is bepalend voor de grote lengte van het Schelde-estuarium (ondanks de barrière bij Gent), de goede menging tussen het zoete en het zoute water en grote oppervlakten aan intergetijdegebieden. De zoutgradiënt en de getijbewegingen die hierbij ontstaan zijn karakteristiek voor het Schelde-estuarium. Bovenstrooms van Rupelmonde is het water volledig zoet. Tussen Rupelmonde en Hansweert is het water brak en nog verder naar de zee toe is het water zout.

GROTE VARIATIE IN LEEFGEBIEDEN

De variatie in zoutgehalte en de grote oppervlakten aan intergetijdegebieden zorgen voor een grote variatie in leefgebieden voor planten en dieren. Deze verschillende leefgebieden (habitats) met een variëteit in zoutgehalte zijn zeldzaam geworden in Europa. Zoals de uitgestrekte zoetwatergetijdegebieden tussen Antwerpen en Gent, het Verdrongen Land van Saeftinge (het grootste brakwaterschor van West-Europa), waar jaarlijks circa 35.000 grauwe ganzen overwinteren en de Hooge Platen in het westelijke deel van het estuarium, van groot belang voor onder andere de dwergstern en de strandplevier.

REGENRIVIER

Doordat de Schelde een regenrivier is, hangt de maximale hoeveelheid zoet water die beschikbaar is volledig af van de neerslag in het stroomgebied. Ten gevolge van het getij (doodtij/springtij) en de sterk variërende rivierafvoeren, treden er in het estuarium grote schommelingen in het zoutgehalte op. Uit een studie van het Rijksinstituut voor Kust en Zee is gebleken dat de ligging van de getijgemiddelde zoutgradiënt van het Schelde-estuarium ten opzichte van 'vroeger' (de periode 1950-1979) is veranderd. (A.M.B. Holland & H. Smit, 1994. Zoet water in het Schelde-estuarium: veranderingen in de saliniteit).

De oorzaken hiervan zijn:

1. industriële zoutlozingen in het zoete deel van het estuarium
2. toenemende zoetwateronttrekking: circa 65% van het tot Gent aangevoerde Scheldewater wordt 'afgetapt' door waterlooppkundige aanpassingen
3. vergroting van de zoutindringing door opeenvolgende verdiepingswerken.

De belangrijkste gevolgen zijn dat het zoete water in de bovenloop van het estuarium licht brak is geworden en dat de zoutgradiënt in het Belgische deel van de Schelde is afgevlakt. Dit kan op den duur leiden tot een achteruitgang van brakwaterschorren en zoetwatergetijdegebieden, terwijl dit de gebieden zijn met een hoge natuurwaarde.

INTEGRAAL WATERBEHEER

Holland en Smit concluderen in hun rapport dat een evenwichtige verdeling van zout naar zoet langs de zoutgradiënt een basale randvoorwaarde is voor het functioneren van het estuarium. Het past in de filosofie van integraal waterbeheer om hier bewust en zorgvuldig mee om te gaan. Ook de heer H.L.F. Saeys, HID van directie Zeeland van Rijkswaterstaat, concludeerde al op een

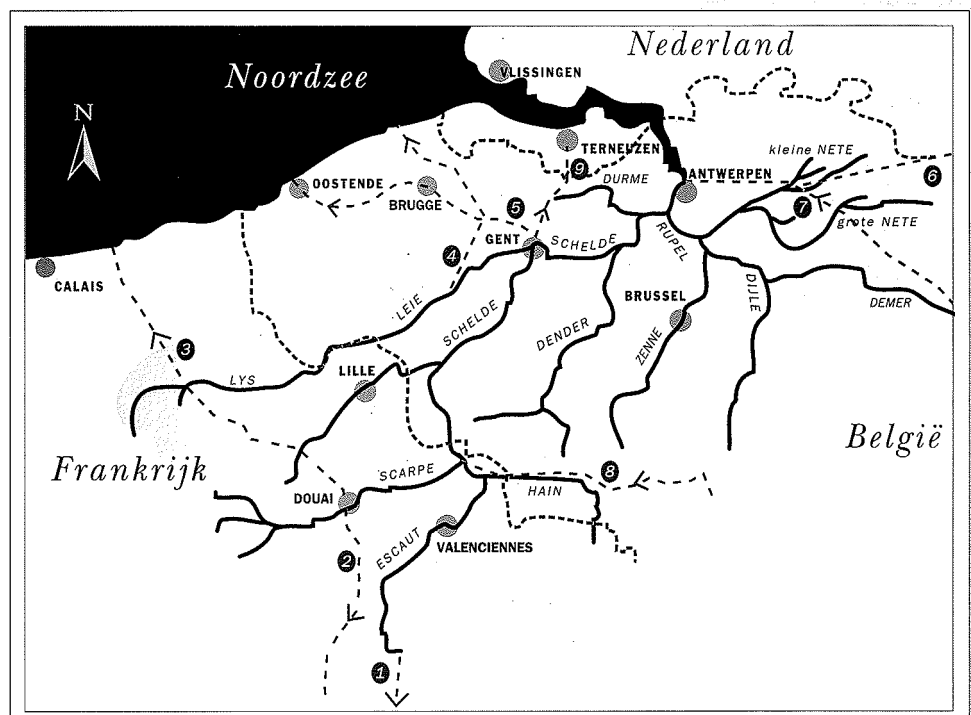
Scheldesymposium in 1993 dat het Schelde-estuarium 'recht heeft op zoet water!' Volgens de heer Saeys is het niet ondenkbaar dat het Schelde-estuarium zonder juiste maatregelen in toenemende mate te kampen krijgt met een structureel tekort aan zoet water, waardoor het zal verzilten. Het is voor de toekomst dus van groot belang dat niet alleen de kwaliteit van het aangevoerde zoete water verbetert, maar dat ook de kwantiteit van de zoet water aanvoer gewaarborgd blijft. Met andere woorden: De Schelde heeft recht op voldoende zoet water van een goede kwaliteit! (HH)

Het zoete deel van de Zeeschelde bovenstrooms van Rupelmonde

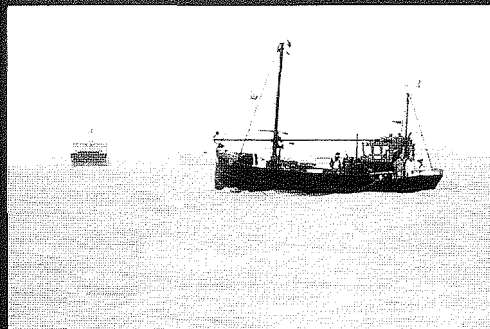
Lands grens = - - - - -

Stroomgebied =

- 1 Canal de St. Quentin
- 2 Canal du Nord
- 3 Canal a Grand Gabarit
- 4 Kanaal van Gent naar Oostende
- 5 Afleidingskanaal van de Leie
- 6 Kanaal Bocholt - Herentals
- 7 Albertkanaal
- 8 Canal du Centre
- 9 Kanaal Terneuzen Gent

De Westerschelde is óók kindercrèche voor tong en garnaal

De Westerschelde

- vooral het

oostelijk gedeelte -

is belangrijk als kinderkamer

voor de tong en de garnaal.

Voor de garnaal is de

Westerschelde zelfs veel

belangrijker dan de

Oosterschelde. De jonge vis

heeft kennelijk weinig last

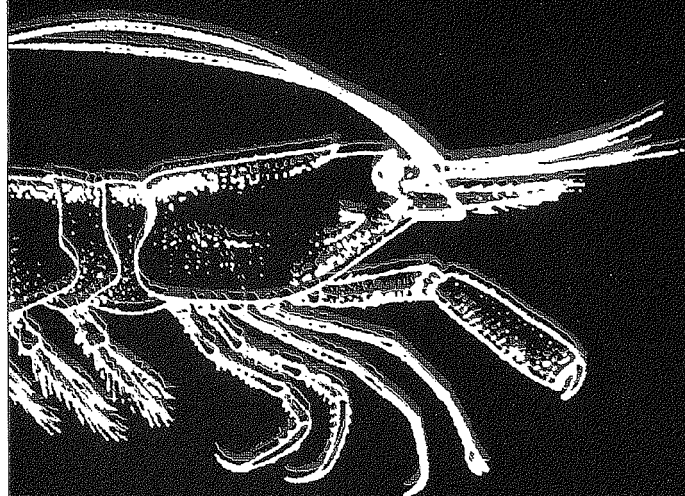
van de mindere waterkwaliteit.

De afname van het

ondiepe waterareaal is

mogelijk wel een beperkende

factor.

KINDERKAMERFUNCTIE

Als er over de natuurwaarden van de Westerschelde wordt gesproken, denkt men meestal aan de intergetijdegebieden (schorren, slikken, platen) en de overgang van zout naar zoet met de daarbij behorende planten en dieren. Van de vogels verblijven maar liefst vijftien soorten - 1% of meer van de totale wereldpopulatie - gedurende een bepaalde periode in het jaar in het gebied. Denk daarbij aan de 35.000 grauwe ganzen in Saeftinge en de belangrijke broedkolonie voor sterns (dwergstern, visdief en grote stern) op de Hooge Platen. Minder bekend is de kinderkamerfunctie van een aantal vooral voor de visserij belangrijke soorten platvis en garnalen. Met name de in het oostelijke deel van de Westerschelde aanwezige ondiepe, slikrijke gebieden zijn zeer geschikt voor de opgroei van de doorgaans elders geboren tong en garnaal.

RIVO

Het RIVO (Rijksinstituut voor Vissersonderzoek) onderzoekt in het kader van het zogenaamde 'Waddenzeeproject' het gedrag, het aantal en de verspreiding van jonge plat- en rondvis en garnalen in de Nederlandse kinderkamergebieden Oosterschelde, Westerschelde en Waddenzee met hun nabije kustgebieden en het Hollandse kustgebied. Vanaf 1969 monsterte men zowel in het voorjaar als het najaar; na 1987 monstert men alleen nog in het najaar. Voor garnaal en tong kan het volgende worden opgemerkt.

GARNAAL

De kinderkamerfunctie van het 'Zeeuws estuarium' (Ooster- en Westerschelde samen) is in vergelijking met de kustzone en de Waddenzee van geringe betekenis. Zo werd in de periode 1969-1978 in oktober gemiddeld 6% van de jonge garnalenpopulatie <54mm in 'Zeeland' aangetroffen. Daarbij moet bedacht worden dat in oktober al een deel van de garnalen is weggetrokken naar het

diepere water van de kustzone. (zie tabel pagina 7).

Kijken we naar de gemiddelde dichtheid per m² van kleine garnalen in de Westerschelde (1044), dan is deze iets hoger dan die in de kustzone (933), maar lager dan in de Waddenzee (1592). De dichtheid in de Westerschelde is ongeveer driemaal zo hoog als die in de Oosterschelde. In de Westerschelde worden de grootste concentraties aangetroffen in het oostelijke deel (ten oosten van Kruiningen Perkpolder). Figuur 1 geeft een overzicht van de gemiddelde dichtheden van garnalen in de Wester- en Oosterschelde over de periode 1970-1989.

INVLOED LOCALE EFFECTEN

Naast natuurlijk oorzaken die van invloed zijn op de populatie, zoals predatie (opeten) en watertemperatuur in de winter, moet in de Westerschelde rekening worden gehouden met een aantal aspecten die lokaal de kinderkamerfunctie kunnen aantasten. Voedselaanbod, lokale predatie maar ook baggeren en storten van baggerspecie, verandering van het areaal ondiepe gebieden, waterkwaliteit enzovoort, spelen daarbij een rol. De invloed van deze locale effecten afzonderlijk is echter moeilijk aan te geven. Zo is het aantal garnalen in de jaren tachtig in het oostelijke deel in vergelijking met het aantal in de jaren zeventig toch toegenomen. Dit ondanks het voortdurend baggeren en storten, de aanzienlijke afname van het ondiep watergebied en de afname van slijkgarnalen die waarschijnlijk een belangrijke voedselbron voor garnalen zijn. Het geeft eens te meer aan hoe complex levensgemeenschappen in elkaar steken en hoe moeilijk het is concreet aan te geven welke oorzaak veranderingen tot gevolg hebben.

TONG

Tong paait in het algemeen op ondiepe plaatsen in de Noordzee en langs de kust en voor een klein deel in de Wester- en Oosterschelde. De grootste gemiddelde dichtheid aan kleine tong komt voor in het oostelijke deel van de Westerschelde. Deze vissen houden van slibrijk water met een laag zoutgehalte. Met name in het voorjaar trekken ze - aangetrokken door het zoete water - naar het oosten. De slechte waterkwaliteit deert ze niet.

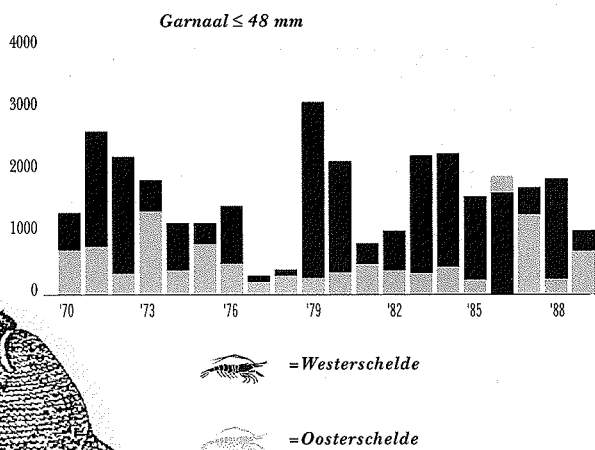
De dichtheden die men in het voorjaar aantrof waren vier maal zo groot als de gemiddelde dicht-

heid in de Waddenzee. Ondanks het relatief kleine areaal aan kinderkamergebieden in de Zeeuwse wateren, is de gemiddelde bijdrage aan de jonge tongpopulatie 22%. De spreiding over de jaren is echter groot en varieerde in de periode 1969-1978 van 3 tot 62%. In het najaar komt de jonge tong in de Oosterschelde meer voor dan in de Westerschelde. Dan is er echter nog maar van 5% van de tongpopulatie in Zeeland te vinden. De economische betekenis van de kinderkamerfunctie wordt voor de tong op 35 miljoen gulden per jaar geschat (WdW).

Percentage van populatie van jonge schol, tong en garnaal in Nederlandse kinderkamergebieden in voor- en najaar in de periode 1969-1978 en de verhouding in areaalgrootte. N.B. verhouding in areaalgrootte is voor de kustzone gebaseerd op een 8 mijl brede zone, voor de Waddenzee en Zeeland op het wateroppervlak bij laagwater.

	% verhouding in areaal grootte	schol < 13 cm voorjaar/najaar		tong < 54 mm voorjaar najaar		garnaal < 54 mm voorjaar najaar	
Waddenzee	20,9	72	52	44	27	48	39
Kustzone	71,5	24	44	35	69	46	55
Zeeland	7,6	4	4	22	5	6	6

Figuur 1. Gemiddelde dichtheid van garnalen (vangst per visuur) in de Westerschelde en de Oosterschelde in de RIVO Demersal Young Fish Survey in de periode 1970-1989. (Bron: van Beek & Boddeke, 1990)

O P I N I E

Grenzeloze Schelde - Escaut sans Frontières

Europese samenwerking voor een schone Schelde

De kwaliteit van het milieu

in het Scheldestroomgebied

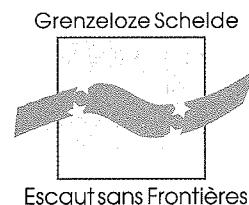
laat zeer te wensen over.

Van een gezond ecosysteem is
nauwelijks sprake.

In de overtuiging dat een
internationale benadering een
stap in de goede richting is,
sloegen milieuorganisaties
uit het gehele stroomgebied,
enkele jaren geleden, de han-
den ineen.

Deze samenwerking kreeg de
naam Grenzeloze Schelde.

Op 23 september 1993 ging de Vereniging Grenzeloze Schelde - Escaut sans Frontières tijdens een boottocht van Antwerpen naar Brussel officieel van start. Dat was trouwens niet de eerste boottocht. Al eerder zijn Franse, Belgische en Nederlandse milieu-organisaties in het schuitje gestapt voor een studieweek op het water. Tijdens deze week scheepten betrokkenen uit het gehele stroomgebied in voor een tocht van bron naar monding. Het

bleek een nuttige week, waarin de deelnemers vanaf drie schepen notie namen van de situatie in het Scheldestroomgebied en van elkaar. Dit leverde veel informatie, contacten en een overzichtsrapport en een video op. Wat het

Lees verder achterpagina

Europese samenwerking voor een schone Schelde *vervolg opinie*

bovendien heeft opgeleverd, is het gevoel dat je niet alleen staat in de strijd voor schoon water en dat het ongemakkelijke gevoel dat je krijgt als je als Nederlandse

milieuclub de zuiderburen aanspreekt op bijvoorbeeld het lozen van milieugevaarlijke stoffen, ook wat afneemt. We staan niet alleen, en dat is winst, zeker ook voor het milieu.

Het is nodig de problematiek van de Schelde in breder perspectief te zien. Daarvoor zal Grenzeloze Schelde grensoverschrijdende initiatieven en projecten bij de lokale en federale milieu-organisaties stimuleren. De Schelde heeft een internationale aanpak nodig. Voor een 'schoon' Schelde-estuarium is het nodig om het gehele stroomgebied erbij te betrekken. De milieu-organisaties willen weer leven zien in de rivier, maar daar is nog veel voor nodig. Natuurlijk kun je niet alles tegelijk aanpakken; er moeten ook hierbij keuzen worden gemaakt. Inmiddels zijn er al verschillende initiatieven vanuit de regio's in het kader van Grenzeloze Schelde ondernomen. Zo verzorgden Franse en Belgische organisaties een studieweek rond natuur- en milieu-educatie over de Leie. De Zeeuwse Milieu Federatie en de Bond voor Beter Leefmilieu (BBL) uit Vlaanderen riepen Vlaamse en Nederlandse overheidsorganisaties op tot een MER voor de verdieping van de Westerschelde.

Grenzeloze Schelde heeft voor de komende jaren de volgende prioritaire thema's gekozen;
- de verdieping van de Westerschelde;
- zuurstof voor het ecosysteem

(aanpak bronnen) en aanpak van een aantal ernstige industriële vervuiliingsbronnen. Natuurlijk kunnen we alle steun gebruiken in de strijd voor een schonere Schelde.

Naar mijn mening is Grenzeloze Schelde een bijzonder initiatief. Het wil de katalysator zijn voor projecten van diverse milieu-organisaties uit het gehele stroomgebied. Afstemming, informatie-uitwisseling en synergie zijn sleutelwoorden voor de vereniging. Voor Nederland zijn de Zeeuwse Milieu Federatie en

Stichting Reinwater betrokken bij Grenzeloze Schelde.

Wilt u meer informatie over Grenzeloze Schelde of bent u geïnteresseerd in één van de onderstaande produkten? Neem dan contact op met de Stichting Reinwater, Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam.

- Educatieve Video 'Schelde in Beeld' (14 minuten, doelgroep 10 - 15 jaar)
- Handleiding bij de video
- Overzichtsrapport 'De Schelde, ecologie, watervervuiling en waterkwaliteitsbeleid in het Scheldestroomgebied.

Bowine Wijffels
Werkzaam bij Stichting Reinwater en contactpersoon voor Nederland

COLOFON

De Schelde Nieuwsbrief is een kwartaaluitgave van het Schelde InformatieCentrum dat ressorteert onder het Bestuurlijk Overleg Westerschelde. De nieuwsbrief wordt verzonden naar alle participanten in het Bestuurlijk Overleg Westerschelde en naar alle personen en organisaties die betrokken en/of geïnteresseerd zijn in de ontwikkelingen van de Schelde en haar stroomgebied.

SCHELDE INFORMATIECENTRUM
Coördinator: Lilian Withagen

Grenadierweg 31
4338 PG Middelburg

Correspondentie-adres
Postbus 8039
4330 EA Middelburg
Telefoon 01180 72 238
Fax 01180 165 00

REDACTIE
Marja Plugge, Frans van Pelt,
Piet Pijpelink, Jan Hendriksen,
Cees Visser, Wim de Wilde

EINDREDACTIE
Herman Haas

OPINIE
Bowine Wijffels

FOTOGRAFIE
Jan van de Broeke Meetkundige dienst RWS

REDACTIE, VORMGEVING EN PRODUKTIE
Van Dongen Public Relations
Eendrachtsstraat 150
3012 XR Rotterdam

OPLAGE
750 exemplaren

OVERNAME VAN ARTIKELN
De overname van artikelen met bronvermelding is mogelijk na toestemming van de redactie.

ISSN 1382-9513

SYMPOSIUM *Integraal waterbeheer Schelde-estuarium*

Het Stedelijk Havenbedrijf Antwerpen organiseert 6 en 7 december 1995 in het provinciehuis in Antwerpen een symposium.

Vier thema's zullen afzonderlijk behandeld worden:

1. *leven langs de Schelde*
2. *werken langs de Schelde*
3. *varen op de Schelde*
4. *natuur en milieu aan de Schelde*

Ter afsluiting wordt aandacht geschonken aan Integraal Beheer van de Schelde, het beleidsplan Westerschelde en COSMO-Westerschelde (COSMO=Coastal Zone Simulation Model), het toekomstig waterbeheer en de Internationale Scheldecommissie.

Inlichtingen:

v.z.w. WEL,
Markplein 16,
2110 Wijnegom, België
Tel.: 00 23 3 53 72 53.